

прискореного розвитку деяких виробництв, охорони довкілля та інші загальнодержавні програми.

При цьому за допомогою фінансового планування потрібно досягти фінансового забезпечення вказаних програм, тобто визначити джерела фінансування, обсяг і структуру витрат, а також кінцевий результат. На сьогодні є підстави стверджувати, що в Україні не опановані достатньою мірою методологія і техніка загальнодержавного фінансового планування.

У зарубіжних країнах фінансове планування має фундаментальне наукове підґрунтя й високий рівень організації. Відповідні органи фінансового планування використовують сучасну методологію, прогресивні методи планування, розробляють загальнодержавні фінансові плани й баланси, що забезпечують фінансовими ресурсами виконання розроблених програм.

Отже, фінансове планування стає важливим елементом державного регулювання економічних і соціальних процесів. За допомогою фінансового планування і активізуються фінансові важелі та стимули, забезпечується мобілізація фінансових ресурсів і їхнє раціональне спрямування на загальнодержавні потреби.

Література:

1. Буковинський С.А. Фінансова стабілізація як основа фінансової політики / С.А. Буковинський // Фінанси України. – №4. – 1997. – С. 3–19.
2. Василик О.Д. Теорія фінансів: підруч. / О.Д. Василик. – К.: НІОС, 2000.
3. Діденко В.М. Курс лекцій «Фінанси» / В.М. Діденко, В.В. Прядко – Чернівці: «Ратуша», 1998.
4. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія): навч. посіб. / В.М. Опарін – 2-ге вид. доп. і перероб. – К.: КНЕУ.
5. Петровська І.О. Фінанси (з елементами статистики фінансів): навч. посіб. / І.О. Петровська, А.В. Клиновий – К.: ЦУЛ, 2002.
6. Романенко О.Р. Фінанси: підруч. / О.Р. Романенко. – К.: Центр навчальної літератури, 2004.
7. Яцута В.П. Удосконалення фінансової політики / В.П. Яцута // Фінанси України. – 2001. – №8. – С. 60–66.

Сорока Марія Святославівна

Студент групи ФСТ-11

Науковий керівник – д.е.н., професор Кізима Т.О.

ЗАОЩАДЖЕННЯ ДОМОГОСПОДАРСТВ ЯК ДЖЕРЕЛО ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Інвестиції – це джерело вдосконалення, прогресу та розвитку національної економіки в цілому. Тому одним із ключових питань, що необхідно вирішити на сучасному етапі розвитку країни, є забезпечення

економіки інвестиційними ресурсами, адже стабільне зростання неможливе без значного залучення інвестицій. Одним з важливих джерел таких ресурсів є грошові заощадження домашніх господарств. Причому значення грошових заощаджень важливе не тільки для домашніх господарств, але й для національної економіки загалом. Водночас, перетворення заощаджень на інвестиції дозволить отримувати домогосподарствам додаткові доходи, які призведуть до зростання споживчого попиту та підвищення якості життя населення. Перетворення неорганізованих заощаджень домогосподарств у інвестиції дозволить збільшити не лише доходи населення, але й дохідну частину державного бюджету України, що, в свою чергу, сприятиме збільшенню ВВП та підвищенню добробуту населення.

Важливу роль у визначенні сутності, змісту, та значення заощаджень домогосподарств в економіці обґрунтували у своїх працях такі відомі вчені як А. Сміт, Дж. М. Кейнс, Ф. Модільяні. У сучасній науковій літературі вагомий внесок у вирішенні проблеми зробили зокрема, такі вчені як Кемпбел Р. Макконел, Стенлі Л. Брю, А. Степанова, Т. Кізима, О. Ковтун, Г. Коцюрубенко, Т. Мамаліга та інші науковці.

Важливим завданням, яке стоїть сьогодні перед державним керівництвом України, є перетворення неорганізованих заощаджень в інвестиції. Домогосподарства України, здійснюючи заощадження, переважно переслідують мету забезпечення відкладеного споживання у майбутньому, а не отримання доходів, що обумовлюється недовірою до банківських та небанківських фінансових установ (нестабільна ситуація в країні, породжена воєнними подіями на сході, націоналізація найбільшого банку країни – Приватбанку), а також відсутністю реальних інструментів для здійснення інвестицій у капітальні та боргові цінні папери господарюючих суб'єктів. При цьому варто зазначити, що перетворення неорганізованих заощаджень у фінансові та нефінансові активи вигідно всім суб'єктам економічних відносин. А існування значних обсягів неорганізованих заощаджень не дозволяє державі повною мірою здійснювати регулювання економіки, в тому числі ускладнюючи процес регулювання грошової маси в обігу. Трансформація заощаджень в інвестиції – це перетворення тимчасово вільних коштів домогосподарств у фінансові та нефінансові активи з метою отримання доходу від цих вкладень. Проте особливої уваги заслуговує поділ заощаджень залежно від характеру мобілізації, а саме на організовані заощадження та неорганізовані. До організованих належать фінансові активи домогосподарства, що зберігаються у фінансових інститутах: депозити, цінні папери тощо. Неорганізовані – це заощадження в готівці, що зберігаються безпосередньо у населення в національній та іноземній валютах [1, с. 73]. Саме виходячи з такої класифікації заощаджень, можна говорити про особливості інвестиційної поведінки домогосподарств. Тобто заощадження домогосподарств S складаються з організованих заощаджень $S_{орг}$ і неорганізованих заощаджень $S_{неорг}$:

$$S = S_{орг} + S_{неорг}$$

Саме організовані заощадження є тією частиною S , яка дорівнює компоненті I (інвестиції) тобто рівність $S = I$ виконується лише тоді, коли $S = S_{\text{орг}} = I$. Тому, щоб досягти максимального залучення заощаджень населення в якості інвестицій, необхідно, щоб значення $S_{\text{неорг}}$ прямувало до нуля. Негативним чинником є те, що домогосподарства значну частину своїх коштів (а це в середньому близько 90% свого доходу) витрачають на споживання. Це свідчить про те, що потенціал населення до створення заощаджень в Україні є невеликим, оскільки більша частина отримуваного доходу йде на забезпечення найнеобхідніших потреб членів домогосподарства, а на заощадження залишається в середньому близько 10% доходу. Із цього випливає основна проблема, що заважає розвивати інвестиційний потенціал домогосподарств, а саме – обмеженість ресурсів для створення заощаджень, оскільки більша частина доходу витрачається на споживання. Визначивши обсяг наявних ресурсів у домогосподарств, можна говорити про ступінь їх залучення в інвестиційний процес, а також провести аналіз інструментів, за допомогою яких вони залучаються. Відтак саме на цьому етапі дослідження значну увагу варто приділити фінансовому ринку та його інструментам.

Необхідно зазначити, що найбільш використовуваним інструментом на фінансовому ринку є депозити. Вони займають значну частину заощаджень населення. У 2010–2012 рр. спостерігалася досить позитивна динаміка вкладів, що пов'язано з намаганням уряду повернути втрачену довіру населення до банків. Нагнітання страху європейською борговою кризою, вихід з роздрібного бізнесу низки банків, зниження депозитних ставок і гривневий протекціонізм НБУ не сприяли позитивні динаміці вкладів. Проте і сьогодні депозити продовжують займати одну з провідних позицій у структурі активів домогосподарств (близько 30–40%) [2; 3], незважаючи на певні недоліки банківського депозиту як інструменту для довгострокових заощаджень. Навіть під час кризи, яка серйозно розхитала банківську систему, реальної альтернативи банківському депозиту зараз просто нема, вважають фахівці [4]. Однак це відбувається не тому, що банки працюють краще за інші фінансові інституції, а тому, що ті працюють вкрай незадовільно.

Якщо ж говорити про інвестиції, залучені через купівлю – продаж цінних паперів, то вони займають незначну частку в структурі інвестицій. У власності домогосподарств цінні папери становлять (у середньому 7,5%) [2; 3], що свідчить про недостатню зацікавленість населення у використанні саме цього інструменту інвестування. Це пов'язано насамперед з високою імовірністю різного роду махінацій, що і робить даний інструмент надто ризикованим для інвесторів. Тому, іншою проблемою, є надто низький рівень використання цінних паперів як засобу трансформації заощаджень в інвестиції.

Неорганізовані заощадження у вигляді готівки складають близько 47% [2; 3]. Цей показник змінюється в залежності від стабільності в середині країни. Якщо у країні спостерігаються кризові явища, відсоток готівки поза банками зростає. Таким чином, цей показник є індикатором економічної ситуації в країні. Проте навіть у стабільні роки відсоток готівки поза банками в Україні є

досить високим, порівняно з іншими країнами світу. Окрім зазначених проблем, готівка на руках несе в собі потенційні інфляційні ризики, оскільки у випадку погіршення економічної ситуації в країні ці кошти будуть використані для панічної скупки товарів на ринку, та роздмухуватимуть інфляцію ще більше. Якщо ж ці кошти були б залучені фінансовими інституціями, то навіть у випадку будь-яких проблем, шляхом введення певних обмежень вдалося б зменшити їх негативний вплив на економіку. Тому саме високий відсоток готівки домогосподарств поза банками вважаємо третьою ключовою проблемою.

Зарубіжний досвід засвідчує, що регулярно відкладати певну суму грошей на заощадження має змогу населення Австрії, Німеччини, Чехії, Польщі та Словаччини. Так, переважна більшість жителів вищезазначених країн в середньому щомісяця відкладають від 9 до 15% свого доходу, формуючи своєрідний резервний фонд, що може як приносити додатковий дохід сім'ї, так і підвищувати якість життя загалом. У той час українці не можуть собі дозволити відкласти і 10% свого доходу [5]. Вони пояснюють відсутність власних заощаджень тим, що не мають фінансової можливості відкладати кошти. Найпоширенішим серед мотивів, що спонукає до заощаджень жителів Європи, є збереження коштів «про запас». Завдяки цим коштам є можливість покривати щоденні чи непередбачувані витрати. Також необхідно зазначити, що кожного року все актуальнішими стають тенденції до накопичення грошових коштів на гідний рівень життя у пенсійному віці та достойне майбутнє дітей. У багатьох країнах люди надають перевагу надійності, аніж ризику, обираючи для себе довгострокові вклади та вклади з помірним рівнем доходу. Зазвичай домогосподарства користуються простими та прозорими формами заощаджень, інвестуючи в нерухомість або вкладаючи кошти на строкові депозити. Безумовно, жителі країн з високим рівнем життя і позитивною динамікою доходів мають більший запас заощаджень та кращі можливості для нагромадження коштів. Однак лідерами по заощадженнях відносно рівня зарплат виявилися поляки та словаки, відкладаючи в середньому 12–15% від загальної суми доходів, що складає 88–90 євро на місяць. Жителі Австрії та Німеччини заощаджують близько 9% від доходу (170 євро та 199 євро відповідно) [6].

Отже, дослідження показало, що збільшити обсяги інвестицій і, тим самим, «оживити» економіку країни можна за рахунок перетворення неорганізованих заощаджень населення в організовані. Тому необхідно стимулювати населення трансформувати ці кошти за допомогою інструментів фінансового ринку. Ключовим елементом успіху в поживавленні інвестиційних процесів з боку домогосподарств є довіра до держави та фінансових інституцій. Потрібно формувати в людей культуру інвестування заощаджень, а це можливо лише за умов відносної стабільності в країні. Саме тоді з'явиться і довіра населення, і бажання населення інвестувати. Також заощадження дозволяють людям скоротити борги та забезпечити гідний рівень життя після виходу на пенсію. Накопичені населенням активи мають велике значення як для самих людей, так і для держави загалом та фінансових установ зокрема. Банки

залучають тимчасово вільні кошти на депозитні рахунки, за рахунок яких видають пізніше кредити. А потік заощаджень, що спрямовується до пенсійних фондів, може бути інвестований на фондові ринки для надання коштів підприємствам з метою фінансування їх розвитку.

Відтак формування національного ринку заощаджень і державної стратегії у цій сфері слід визнати пріоритетним завданням сучасного етапу ринкових реформ в Україні.

Література:

1. Коцюрубенко Г. Формування заощаджень українськими домогосподарствами / Г. Коцюрубенко // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2011. – №5. – С. 71–81.
2. Доходи та умови життя домогосподарств / Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Кредити та депозити домашніх господарств / Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=66236>.
4. Мамалига Т. Безальтернативные депозиты. Во что украинцам инвестировать в этом году // День. – 2009. – №65 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/ru/article/ekonomika/bezalternativnye-depozity>.
5. Барометр ставлення до заощаджень ErsteGroup: Популярність заощаджень в країнах Центральної та Східної Європи. Прес-реліз. – К, 2012.
6. Барометр настроїв щодо заощаджень та інвестування в країнах Центральної та Східної Європи – Відень: GfKAustria, 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gfk.ua/public_relations/gfk_group_news/materials/005137/index.ua.

Таран Дмитро Владиславович

Студент групи ФДГзм-12

Науковий керівник – д.е.н., професор Кириленко О.П.

ВЛИЯНИЕ ВАЛЮТНЫХ ПЕРЕВОДОВ НА ЭКОНОМИКУ СТРАНЫ

Международная миграция, характерная для современного глобализированного мира, сопровождается одним из самых мощных международных финансовых потоков, который формируется благодаря переводам мигрантов заработанных за рубежом средств – своим семьям на родине. По объемам частные трансферты сравнимы с международной финансовой помощью и прямыми иностранными инвестициями; они оказывают влияние не только на благосостояние домохозяйств-получателей, но и на макроэкономические показатели на уровне государств. Украина получает из-за рубежа значительные суммы частных трансфертов. По данным Национального банка Украины в 2012 г., частными лицами в страну было перечислено 7,5 млрд. долларов США (табл. 1), что почти равно объему прямых иностранных инвестиций (7,8 млрд. в 2012 г.).